

Akademikui Leonardui Kairiūkščiui – 75

Kaip nenumaldomai greitai bėga laikas, pastebime tik iš besiritančių jubiliejų.

Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, Švedijos Karališkosios žemės ūkio ir miškų mokslų akademijos užsienio narys, profesorius habilituotas daktaras Leonardas Kairiūkštis mokslininko kelią pradėjo miškininkystės srityje ir, pasiekęs svarių rezultatų, išplėtojo savo tyrimų sferą į ekologijos plotmes.

Vadovaujamas žymaus rusų miškininko prof. V. Timofejevo, parengė ir 1956 m. apgynė disertaciją „Eglių-lapuočių jaunuolynų formavimas ir jų ugdymo kirtimai Lietuvos TSR miškuose“, o 1968 m. TSRS MA Miškų ir medienos institute (Krasnojarske) – daktaro disertaciją „Produktyvių eglių-lapuočių formacijos medynų formavimo ir kirtimų moksliniai pagrindai (Lietuvos TSR atliktų tyrimų duomenimis)“. Šiame darbe analizuojami saulės energijos pasiskirstymo miško bendrijose dėsniniai, racionalaus jos panaudojimo galimybės, kuriami mišrių medynų formavimo moksliniai pagrindai. Šiame darbe buvo atsakyta į seniai miškininkystės teoretikų diskutuotą klausimą – ar galima ugdymo kirtimais padidinti bendrąjį medyno produktyvumą. Taip buvo sukurti produktyvių medynų eta-

lonų sudarymo teoriniai pagrindai. Jais vadovaujantis sudaryti (L. Kairiūkščio ir jo mokinių) įvairios sudėties grynų ir mišrių produktyvių medynų modeliai ir tikslinės programos jiems formuoti.

Gana svarbūs L. Kairiūkščio darbai dendroklimatologijos ir sisteminės ekologijos kryptyse. Jam vadovaujant atlikti tyrimai padėjo išryškinti praėjusių šimtmečių klimato kaitos dėsninumus ir parengti ilgalaikių klimato svyravimų prognozių modelius. Atmosferos oro teršimo įtakos miškų būklei tyrimai bei regioninio miškų monitoringo mokslinių pagrindų parengimas padėjo atskleisti ankstyvosios miško ekosistemų pokyčių diagnostikos galimybes. Jam vadovaujant atlikti sisteminiai įvairiapusiai gamtinės aplinkos pokyčių tyrimai tarptautinės biologinės programos „Žmogus ir biosfera“ ir ECOSLIT programos rėmuose leido parengti stabilios regiono plėtros siūlymus, kraštovaizdžio optimizavimo, ekologinės pusiausvyros rekomendacijas.

L. Kairiūkštis vienas ir su bendraautoriais paskelbė apie 600 mokslinių ir mokslo populiarinimo straipsnių, apie 20 knygų; iš jų paminėtini: „Eglių ir lapuočių jaunuolynų formavimas“ (rusų k., 1969), „Lietuvos TSR miškai“ (atsakingasis redaktorius, bendraautoris, 1962), „Lietuvos TSR miškų ūkis“ (atsakingasis redaktorius, bendraautoris, 1968), „Labai produktyvių eglių ir lapuočių medynų formavimo moksliniai pagrindai“ (rusų k., 1969), „Miškininkystė“ (sudarytojas, bendraautoris, 1979), „Etaloniniai medynai ir jų formavimas“ (bendraautoris, 1985), „Regiono vystymosi ekologinis stabilumas“ (anglų k., vienas iš redaktorių, 1989), „Dendrochronologijos metodai: panaudojimas aplinkotyroje“ (anglų k., vienas iš redaktorių, 1989). L. Kairiūkštis yra pagrindinis „Lietuvos mokslo“ leidinio „Lietuvos miškininkystė: raida ir perspektyvos“ (1997) organizatorius ir autorius. Šiuo metu baigia redaguoti XX amžiaus miškininkystės metrašį.

Aktyvi ir veiksminga L. Kairiūkščio mokslo organizavimo veikla. Pradėjęs šią veiklą Lietuvos miškų instituto (tuo metu – Lietuvos miškų ūkio mokslinio tyrimo instituto) Miško biologijos ir miškininkystės skyriaus vedėju (1956–1957), netrukus paskiriamas instituto direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui, nuo 1970 m. – instituto direktoriumi. 1972 m. išrenkamas Lietuvos mokslų akademijos tikroju na-

riu bei Chemijos ir biologijos mokslų skyriaus akademiku sekretoriumi. Nuo 1974 m. yra tarptautinės programos „Žmogus ir biosfera“ Lietuvos nacionalinio komiteto pirmininkas. Visas šias pareigas ėjo iki 1984 m., kai, laimėjęs tarptautinį konkursą, išvyko į Austriją dirbti Tarptautinio sisteminės analizės instituto (IIASA) gamtinės aplinkos programos vicedirektoriumi. 1988 m. grįžo į Lietuvą ir buvo Lietuvos miškų instituto direktorius (1988–1992), Senato pirmininkas (1992–1997), vadovavo valstybinei mokslo programai „Regiono vystymosi ekologinis tvaramas istoriniame kontekste Lietuvos pavyzdžiu“ (ECOSLIT). L. Kairiūkštis buvo daugelio pasaulinių miškų kongresų, įvairių mokslinių konferencijų aktyvus dalyvis, keletu tarptautinių simpoziumų organizatorius. Jis ilgą laiką buvo TSRS MA dendrochronologijos komisijos narys ir kurį laiką jai vadovavo. Buvo Lietuvos miško pramonės ir miškų ūkio mokslinės techninės draugijos pirmininkas, žurnalo

„Mūsų girios“ redakcinės kolegijos narys. Jis yra Lietuvos MA Žemės ūkio ir miškų skyriaus miškininkystės sekcijos pirmininkas, Pasaulio mokslininkų federacijos programos „Globalių katastrofų monitoringas“ vienas iš koordinatorių, miškininkystės mokslo žurnalo „Baltic Forestry“ vyriausiasis redaktorius, mokslo žurnalų „Lesovedenije“ ir „Miškininkystė“ redakcinių kolegijų narys, dalyvauja Lietuvos ir tarptautinėse aplinkotyros ir miškininkystės kryptių programose.

L. Kairiūkščio mokslinė bei organizacinė veikla įvertinta Lietuvos valstybine premija (1971), keliais medaliais. Už laimėjimus miškotyroje 1992 m. jam paskirtas garbingiausias Europos miškininkystės apdovanojimas – tarptautinė Vilhelmo Leopoldo Pfeilo premija. 1997 m. jis išrinktas Švedijos Karališkosios žemės ūkio ir miškų akademijos užsienio nariu.

Jubiliejaus proga linkime gerbiamam akademikui geros sveikatos, neblėstančios energijos ir idėjų.

Stasys Karazija

Lietuvos mokslų akademijos narys korespondentas